

BLOQUE 3. SÉCULO XIX

TEMA 13. A restauración de Fernando VII e do absolutismo: as etapas do reinado

Sempre tendo en conta a información subministrada polos documentos, o alumnado deberá explicar o reinado deste monarca como a crise permanente e definitiva do **Antigo Réxime**, un modelo que xa resulta inviable fronte a un liberalismo que vai sufrir avances e retrocesos ata a morte do rei. En consonancia con isto, referirase ás etapas políticas do seu reinado e comentará as súas principais características: o **Sexenio Absolutista** (regreso de **Fernando VII** e restablecemento do absolutismo, abolindo a obra das Cortes de Cádiz); o **Trienio Liberal** (triunfo do pronunciamento liberal de 1820 e establecemento dun goberno desta ideoloxía); e a **Década Ominosa** (restablecemento do absolutismo logo da intervención dos “*Cen Mil Fillos de San Luís*”).

En 1814 retornou a España **Fernando VII**, que reinou ata a súa morte en 1833. O rei desexado gobernou dunha maneira mesquiña que vingativa, empregando todos os medios para actuar como monarca absoluto. Enfrontouse duramente cos liberais e co sistema político creado en Cádiz. No seu reinado diferéncianse tres períodos: o **Sexenio Absolutista** (1814-1820), o **Trienio Liberal** (1820-23) e a **Década ominosa** (1823-33).

1. O SEXENIO ABSOLUTISTA. 1814-1820

En marzo de 1814 **Fernando VII** foi recibido en España con grande entusiasmo popular. Os liberais esixían que o rei acatase e aprobase os decretos e a Constitución de 1812, pero os absolutistas defendían que o rei debía recuperar a plenitude da súa soberanía e declarar nulas todas as reformas. Así llo pediu un grupo de deputados a través dun documento coñecido como o ***Manifeso dos persas*** en abril de 1814. Contando con eses apoios, **Fernando VII** declarou nulos os decretos e a Constitución de 1812 e **restableceu o poder absoluto** e as vellas institucións do **Antigo Réxime** mediante un decreto asinado en Valencia en maio de 1814.

As forzas liberais, formadas fundamentalmente por militares procedentes das guerrillas e a burguesía, eran minoritarias e non estaban preparadas para enfrontarse ao rei. Moitos foron perseguidos, algúns marcharon ao exilio e outros formaron sociedades secretas de carácter masónico. Para obrigarlle o rei a aceptar o sistema liberal tiveron que recorrer á conspiración e ao **pronunciamento**, é dicir, ao levantamento de parte do exército que se pronuncia a favor da substitución da monarquía absoluta por unha monarquía liberal inspirada nos principios da Constitución de Cádiz. Os sucesivos intentos que realizaron fracasaron, sendo a meirande parte dos seus organizadores detidos e

executados. Un dos primeiros pronunciamentos foi o que tivo lugar na Coruña en 1815 liderado polo xeneral **Juan Díaz Porlier**.

2. O TRIENIO LIBERAL. 1820-1823

O 1 de xaneiro de 1820, entre as tropas preparadas en Andalucía para ir combater os independentistas da América española, **Rafael Riego** esixiu en Cabezas de San Juan (Sevilla) o restablecemento da Constitución de 1812.

Inicialmente, só secundou a súa acción unha pequena parte do exército que, dirixida por **Antonio Quiroga**, tomou a Illa de León (Cádiz). O triunfo liberal tivo lugar cando o 21 de febreiro, na cidade da Coruña, a meirande parte dos oficiais, dirixidos por **Félix Acevedo** e contando co apoio da burguesía local, detiveron as autoridades realistas, nomearon unha **Xunta de Goberno de Galicia** e restableceron a Constitución de 1812. As accións coruñesas foron seguidas por procesos similares en distintas cidades de Galicia e de España. Ante o éxito dos pronunciamentos liberais e sen apoios. **Fernando VII** viuse obrigado a aceptar a Constitución o 10 de marzo de 1820.

O triunfo dos revolucionarios españois causou asombro en toda Europa e foi imitado en varios puntos, dando lugar ao que se coñece como a **vaga revolucionaria liberal de 1820**: Portugal (1820-23), Dúas Sicilias (1820-21), Piemonte-Sardegna (1821), Francia (1822) e Rusia (1824).

Os gobernos liberais restableceron a lexislación aprobada polas Cortes de Cádiz: Constitución, Cortes, eleccións baseadas no sufraxio universal indirecto, liberdade de imprenta, formación de concellos constitucionais, Milicia Nacional, abolición da Inquisición.... Ademais, deron novo pulo ás transformacións sociais, económicas e administrativas: supresión de conventos (máis de 800 ata 1822), exclaustación eclesiástica, desamortización dos bens da Inquisición e dos conventos suprimidos, esbozo dunha nova división provincial, reforma da instrucción pública (primaria, media, superior), novo código penal, supresión da metade do décimo eclesiástico.

Pero as diferenzas entre os liberais sobre temas como a necesidade de introducir ou non modificacións na Constitución, o poder do rei, a participación política do pobo ou a soberanía da nación, deron lugar á aparición de dúas correntes ou tendencias diferenciadas: os **moderados** e os **exaltados**, duramente enfrontadas polo control das institucións. Esta división liberal favoreceu os intentos absolutistas de restaurar o **Antigo Réxime**, contando co apoio de **Fernando VII**, que nunca acatou sinceramente a imposición da Constitución.

3. A DÉCADA OMINOSA OU ABSOLUTISTA. 1823-1833

O medo á existencia da revolución por Europa levou ás potencias absolutistas, reunidas en **Verona** en 1822, a decidir a súa intervención en España para restaurar o goberno absolutista de **Fernando VII**. En 1823, un exército francés, popularmente coñecido como os **Cen Mil fillos de San Luís**, dirixido polo **duque de Angulema**, invadiu España acompañado por partidas de Voluntarios Realistas españois. Agás nalgúns zonas, como Cádiz e A Coruña, case non atoparon resistencia, de modo que **Fernando VII** recuperou o poder absoluto e decretou, en outubro de 1823, a abolición de todas as leis e institucións creadas durante o **Trienio Liberal**.

A nova restauración absolutista provocou unha dura represión contra os liberais. Moitos dos seus líderes e simpatizantes foron perseguidos ou executados (**Riego, o Empecinado, Torrijos...**). Outros tiveron que marchar ao exilio cara Xibraltar, Inglaterra ou Francia (como **Espoz y Mina** ou o pintor **Francisco de Goya**).

A pesar da persecución, os liberais seguiron conspirando para restablecer as liberdades en España, fracasando nos seus intentos.

Toda a poboación estivo sometida ao control da policía e dos corpos de Voluntarios Realistas formados polos defensores do absolutismo, da relixión e da tradición. Aínda así, os **ultrarrealistas** ou **realistas puros** acusaron de pusilánime a **Fernando VII** e fóronse agrupando arredor de seu irmán **Carlos** quen, ante a falta de descendencia do monarca, era considerado o futuro herdeiro do trono.

En 1829 **Fernando VII** casou, por cuarta vez, con **María Cristina de Borbón** e do seu matrimonio naceron dúas fillas: **Sabela** e **Luísa Fernanda**. Como a **Lei Sálica**, introducida por **Filipe V**, impedía a sucesión no trono ás mulleres, o rei derogou a devandita lei en 1830 e proclamou a súa filla **Sabela** como herdeira. Esta decisión orixinou un grave problema dinástico, pois **Carlos**, o irmán do rei, e os realistas puros opuxéronse a esta medida. En 1833, morreu **Fernando VII** e **Carlos** reclamou a Coroa de España, ao mesmo tempo que a raíña viúva **María Cristina** facía o mesmo para a súa filla **Sabela**. O choque de intereses propiciou o estoupido da **guerra carlista** e a oportunidade de que os liberais recuperasen o poder.